

ARKADAŞIM TİLKİ FİLMİNİN OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMI OLARAK ÇEVRE EĞİTİMİNDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŐLERİ¹

TEACHERS' VIEWS ON USING FOX AND THE CHILD MOVIE AS AN OUT-OF-SCHOOL LEARNING ENVIRONMENT IN ENVIRONMENTAL EDUCATION²

Miraç YILMAZ

Doç. Dr.,

Hacettepe Üniversitesi

Eğitim Fakóltesi

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü

mirac@hacettepe.edu.tr

Orcid No: 0000-0003-3200-2767

Geliř Tarihi/Received:

28/03/2024

Kabul Tarihi/Accepted:

06/11/2024

e-Yayım/e-Printed:

30/12/2024

Özgün Araştırma Makalesi/ Original Research

Kaynakça Bilgisi: Yılmaz, M. (2024). Arkadaşım Tilki Filminin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olarak Çevre Eğitiminde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 130-150.

Citation Information: Yılmaz, M. (2024). Teachers' Views on Using Fox and the Child Movie As an Out-Of-School Learning Environment in Environmental Education. *Journal of Research in Informal Environments*, 9(2), 130-150.

¹ Bu çalışma 3. Uluslararası İnformal Öğrenme Kongresi'nde (ICIL 17-19 Kasım 2023, İstanbul) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

²This study was presented as an oral presentation at the 3rd International Congress on Informal Learning (ICIL 17-19 November 2023, Istanbul).

ÖZ

Dijitalleşmenin yoğunlaştığı günümüzde, çevre/doğayı konu edinen kurmaca ve belgesel filmlerin, informal öğrenmeye katkıları ve okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılabilirlikleri önem taşımaktadır. Bu nedenle, uygun içerikli film ve belgesellerin eğitsel rolleri, öğretim yöntem ve materyalleri olarak özellikleri; tutum, güdülenme ve akademik başarıya etkilerinin ayrıntılı olarak araştırılması gerekmektedir. Bir doğa filmi olan *Arkadaşım Tilki* filmi de, insanın doğadaki diğer canlılarla doğru iletişim kurması gerektiğine dikkat çeken bir filmidir. Bu araştırmanın amacı, *Arkadaşım Tilki* filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesidir. Temel nitel araştırma deseninde olan çalışmada, filmi izlemiş olmaları esas alınarak amaçlı örnekleme ile seçilen 32 öğretmen çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak *Arkadaşım Tilki* filminin çevre eğitimine katkılarına ilişkin öğretmen görüşlerini almak için hazırlanmış anket" kullanılmış; anketin ilk kısmında kişisel bilgilere ilişkin değişkenler, ikinci kısmında ise görüşme soruları yer almıştır. Araştırmadan elde edilen veriler betimsel içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen verilere göre, öğretmenler *Arkadaşım Tilki* filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak "Çevre Eğitiminde Öğrenmeyi Geliştirme" (%35.4), "Çevre Eğitiminde Öğrenme Ortamı Olma" (%32.3) ve "Çevre Eğitiminde Öğrenme Ortamını Geliştirme" (%32.3) şeklinde fayda sağlayabileceğini bildirmişlerdir. Ayrıca filmin okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde nasıl kullanılabilirliğine ilişkin "Çevre Eğitiminde Öğretim Yöntem Teknikleriyle Birlikte Kullanma" (%58) görüşü oldukça yoğundur. Bununla birlikte, "Çevre Eğitiminde Dijital Teknolojilerle Birlikte Kullanma"nın ifade edilme oranı da oldukça yüksektir (%35.5). Çalışmanın sonuçları, *Arkadaşım Tilki* filminin çocuk/gençlerin çevre ve doğa ile ilgili öğrenmelerini geliştirmek için, okul dışı öğrenme ortamı olarak çeşitli öğretim yöntem-teknikleri ve dijital teknolojilerle birlikte kullanılabilirliğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arkadaşım tilki; çevre eğitimi; film, informal eğitim; okul dışı öğrenme.

ABSTRACT

In today's world where digitalization is increasing, the contribution of fictional and documentary films about the environment/nature to informal learning and their usability as an out-of-school learning environment are important. Therefore, the educational roles of films and documentaries with appropriate content, their characteristics as teaching methods and materials, and their effects on attitude, motivation and academic achievement should be investigated in detail. *The Fox and the Child*, a nature film, is also a film that draws attention to the need for humans to communicate correctly with other living things in nature. The purpose of this research is to examine the opinions of teachers regarding the use of the *The Fox and the Child* as an out-of-school learning environment in environmental education. In the study, which is a basic qualitative research design, the study group consisted of 32 teachers who were selected through purposeful sampling based on their having watched the movie. In the study, a survey prepared to obtain teachers' opinions on the contributions of the film *The Fox and the Child* to environmental education was used as a data collection tool; the first part of the survey included variables related to personal information, and the second part included interview questions. The data obtained from the study was evaluated with descriptive content analysis. According to the data obtained, teachers reported that the film *The Fox and the Child* could provide benefits as an out-of-school learning environment in the form of "Improving Learning in Environmental Education" (35.4%), "Being a Learning Environment in Environmental Education" (32.3%) and "Improving the Learning Environment in Environmental Education" (32.3%). In addition, the opinion "Using Together with Teaching Method Techniques in Environmental Education" (58%) is quite common regarding how the film can be used in environmental education as an out-of-school learning environment. However, the rate of expression of "Using Together with Digital Technologies in Environmental Education" is also quite high (35.5%). The results of the study indicate that the film *The Fox and the Child* can be used together with various teaching methods-techniques and digital technologies as an out-of-school learning environment to improve children/young people's learning about the environment and nature.

Keywords: The fox and the child; environmental education; film; informal education; out-of-school learning.

GİRİŞ

Günümüz insanı, doğa/çevre ile kurduğu ilişkileri sorgulamalı ve çevre/doğa sorunlarını gidermek için daha fazla çabalamalıdır. Çevre ve iklim sorunlarının hızla arttığı ve salgınların görüldüğü çağımızda, çevre eğitiminin etkisini arttırabilmek için, doğa ve çevreyi korumada eksik kalan tutum ve davranışlarımızın tamamlanabilmesi gittikçe önem kazanmaktadır. Çevre eğitimiyle, çevre sorunları konusunda çözümcü, yeni sorun oluşturmayacak bilgi-beceri-tutumuna sahip, kişisel-toplumsal görev ve sorumluluklarının bilincinde olan bireyler yetiştirmek mümkün olacağından (Moseley, 2000), biyoloji eğitiminde çevre konusu ihmal edilemez. Yaşam boyu süren ve disiplinlerarası bir yaklaşım olan çevre eğitimi (Moseley, 2000), Türkiye’de formal eğitimdeki öğrencilere Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yönlendirilmekte ve doğa/çevre eğitimi adına etkili olabilecek içerikler ve öğretim uygulamaları sunulmaktadır (MEB, 2018a; 2018b; 2018c; MEB, 2022). Hem formal eğitime destek olacak şekilde hem de informal eğitimde okul dışı öğrenme ortamları aracılığıyla da doğa, çevre ve canlılarla ilgili olay ve olguları öğrenme konusunda devreye giren yeni araçların kullanımı çevre eğitiminin etkinlik alanını genişletebilir.

Bir çok alanın eğitimi için kullanılabilen okul dışı öğrenmenin, özellikle fen, biyoloji ve çevre eğitiminde kullanılanların dizi, belgesel ve sinema filmleri, sunu, çalışma kağıtları/broşür, maket, model, simülasyon, video, resim ve poster olduğunun altı çizilmektedir (Soylu & Karamustafaoğlu, 2021; Şen, 2023; Yılmaz, 2018,). Günümüzde çevreci eser olarak kabul edilen bu materyallere, çevreci içeriklerde hazırlanmış olan artırılmış-sanal gerçeklik ve metaverse uygulamalarıyla yaratılmış dijital ürünler ve NFT’ler (Non-Fungible Token) de ilave edilebilirler. Özellikle eğitsel filmler ve videoların, öğrencilere dolaylı deneyimler sunarak, öğrenme-öğretme sürecini zenginleştiren, formal ve informal eğitimde öğrenmeyi daha eğlenceli hale getiren araçlar olduğu belirtilmektedir (Akbaş, Canoğlu & Ceylan, 2015, Bruner, 2008). Nitekim sanatsal, tarihi, mimari ve dijital alanlarda üretilen eserlerin yanı sıra müze, bilim merkezi, fabrika, enerji merkezi, hayvanat-botanik bahçeleri, sanat atölyesi, spor merkezi, sağlık kurumları, milli park-doğa alanları ve sinema gibi okul dışı öğrenme materyal ve ortamlarının başarılı, güdülenmiş ve eğlenerek öğrenme gibi avantajlar oluşturduğu bildirilmiştir (Soylu & Karamustafaoğlu, 2021).

Yakar (2013), filmlerle eğitim konusunun ilk olarak 1900’lü yılların başlarında çalışmalarla ele alınmaya başladığını ve Lawrence’ın 1915 yılındaki makalesinde “Sinema Filmlerinin Eğitim Olanakları” üzerinde durulduğunu bildirmektedir. Şimdilerde ise filmlerin zamanımızın en büyük tarih eğitimcisi haline geldiğini bildiren Weinstein’ın (2001) yanı sıra Fontaine (2010)

de, modern sınıflarda öğrencileri filme dair eleştirel bir değerlendirmeye dahil etmenin kaçırılmaması gereken bir fırsat olduğunu belirtmektedirler. Bu bakış açılarına göre, filmler/belgeseller gibi dijital araçlar, son dönemlerde sıklıkla ele alınan okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleşen informal eğitime de önemli katkılarda bulunabilir. İnfomal eğitimin, yaşantılarla ve doğal şekilde edinilen deneyimler sonucu gerçekleştiği ve okul dışı öğrenme ortamlarıyla, bireyin sadece okuldan değil, aile ve arkadaşlar, televizyon, sinema, tiyatro, müze, kitap, gazete ve dergilerden, yaşamı boyunca öğrenmeye devam ettiği bildirilmektedir (Soylu & Karamustafaoğlu, 2021; Şen, 2023; Takmaz, Yılmaz & Kalpaklı, 2018; Türkmen, 2010; Yılmaz, 2018). Böylelikle, çevre eğitimine yönelik öğrenme ortamlarıyla, çok yönlü davranışlardaki öğrenmelerin gerçekleşmesi ve sürdürülebilir kalkınma tavrı/davranışları güçlenebilir. Bu nedenle çevre/doğa içerikli filmlerin çevre eğitimi için okul dışı öğrenme aracı olarak kullanılması daha derin araştırılabilir ve etkili uygulayıcılar olan öğretmenlerin bu konudaki görüşleri incelenebilir. Yılmaz (2024) da bir doğa filmi olan “Arkadaşım Tilki” filmiyle ilgili çalışmasında, öğretmen görüşlerine dayalı olarak filmin ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde yaşam ve ilişkilerle ilgili derslerde (hayat bilgisi, sosyal bilgiler, beden eğitimi, felsefe), fen bilimleri derslerinde (fen bilgisi, biyoloji, coğrafya) ve dil ve kültür derslerinde (Türkçe, görsel sanatlar, Türk dili ve edebiyatı); eğitim-öğretimde kullanılabileceğini bildirmiştir. Bu araştırmanın amacı, Arkadaşım Tilki filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesidir.

Çevre Eğitimi ve Filmler

Sinema ve filmlerin, çevre sorunlarının tartışmaya açılması, çevre sorunlarının neden-sonuç ilişkilerinin daha iyi anlaşılması ve doğaya yönelik algılarımızın gelişmesi için etkili birer araç olabileceği bildirilmektedir (Şen, 2018). Demirkuş ve Gülen (2019) ise filmlerin vahşi veya doğal ortamdaki bir canlının yaşam ortamı, yaşam süreci, beslenmesi gibi durumların görsel ve işitsel olarak öğrenilmesinde etkili olabileceğinin altını çizmektedir. Nitekim, çevre eğitimi ve doğanın hayatımızdaki yerinin tartışılması adına disiplinlerarası işbirliği ile birçok edebi (öykü, roman, deneme, şiir), sanat (sinema, müzik, fotoğraf, resim) ve kültürel (mimari, tarihi, arkeolojik, antropolojik) eserlerinin analizinin yapılarak, kullanılabilmelerinin mümkün olduğu belirtilmektedir (Özdağ & Gökalp-Alpaslan, 2011). Yılmaz ve Gökalp-Alpaslan (2023) da, çevreci bakış açısındaki edebi ve sanatsal eserlerin bilimsel analizlerle tespitlerinin yapılması ve sayılarının artırılması gerekliliğini ifade etmektedirler. Araştırmacılar, eğitimsel çevreci eleştiri yaklaşımıyla, çevreci eleştiri ile eğitim prensiplerinin birleştirilebileceğini ve teorik bir yaklaşımla bir çok kültürel eserin incelenerek çevre eğitimi için kullanılabileceğini

belirtmektedirler (Yılmaz & Gökalp-Alpaslan, 2023). Ayrıca bir başka çalışmada, öğretmenler tarafından *Arkadaşım Tilki* filminin (*Arkadaşım Tilki* Film Künyesi, 2007) hayat bilgisi, Türkçe, biyoloji, fen bilimleri derslerindeki çevre konularının işleniş sırasında öğretim materyali olabileceği, bazı öğretim yöntemleriyle (soru-cevap, grup tartışması, münazara, beyin fırtınası vb. gibi) birlikte kullanılabilmesi ve öğrencilerde doğa ve canlılarla ilgili bilişsel gelişim (akıl yürütme, bilimsel süreç becerileri vb. gibi), duyuşsal gelişim (ilgi, tutum vb. gibi), değer gelişimini (empati, sorumluluk, eşitlikçilik vb. gibi) harekete geçirmede etkili olabileceği ifade edilmiştir (Yılmaz, 2024). Bu noktada, eğitici içerikli sinema filmlerinin/belgesellerin çeşitli yönlerden araştırılmasıyla okul dışı öğrenme ortamlarının genişletilmesi de mümkün olabilir.

Okul Dışı Öğrenme Ortamları Olarak Filmler

Eğitim ortamlarında çevrimiçi öğrenme, uzaktan öğrenme, ters yüz edilmiş öğrenme, sanal-arttırılmış gerçeklik ve metaverse evrenlerinin kullanımlarına dair uygulamaların hızla arttığı günümüzde, eğitim içerikli dijital ürünlerin kullanımı, okul dışı öğrenme ortamlarının çeşitlenmesi ve genişlemesi anlamına gelebilecektir. Gerçekten de son yıllarda, formal eğitime destek olmak için informal eğitimin etkin kılınması gerektiği bildirilmektedir (Şen, 2019). Nitekim bazı araştırmacılar filmlerin, bilgiyi sunmakla kalmayıp sosyal bir yapı olan kültürleşmede etkin olabileceğini, pedagojik bazı olguların öğretilmesinde kullanılabilmesinin ve bir çok eğitimsel faydası olabileceğinin altını çizmektedirler (Osborne, 2002; Kramer, 2004; Akt: Birkök, 2008; Russell, Kenna & Poole, 2013). Akbaş, Canoğlu ve Ceylan (2015), kısa film-videoların kalıcı/etkili öğrenmeyi sağlamak için kullanılacak çok iyi bir eğitim aracı olabildiğini ve beynin öğrenme-gelişim yapısını da desteklediğini bildirmektedirler. Murray (2008) sosyal medya platformları gibi güncel olay ve haberlerin paylaşıldığı dijital ortamların, fen okuryazarı bireylerin yetişmesinde önemli olduğunu; Wortham (2006) ise, sosyal medya platformları aracılığı ile paylaşılan video-resim içerikli kaynakların eğitim teknik ve yöntemlerini zenginleştirip, öğrencilerin ilgi ve motivasyonunu arttırdığını, öğrencinin daha aktif, üretici, işbirlikçi olmasını sağladığını belirtmişlerdir. Güven-Yıldırım, Köklükaya ve Selvi (2015) de, okulların dışında süren eğitim yaşantılarımız/ortamlarımız arasında sayabileceğimiz filmlerin, eğitime katkılarının tartışılmasının kaçınılmaz bir gereklilik olduğunu belirtmişlerdir. Sınıfta film kullanımı son derece yaygın bir öğretim stratejisi olduğunu belirten Russell ve arkadaşlarının (2013) yanı sıra Stoddard ve Marcus (2010) da, tarih öğretmenlerinin %92'sinin haftada en az bir kez filmin tamamını veya bir kısmını gösterdiğini; Russell (2012) ise, sosyal bilgiler öğretmenlerinin hepsinin derslerinde ayda en az

bir kez film kullandığını bildirmektedir. Bazı araştırmacılar ise günümüzde görsel ve işitsel öğrenmeler için filmle öğrenme ve öğretmen yöntemi gibi çeşitli sanal yöntemler geliştiğini; eğitimsel değer taşıyan filmlerin öğrenme ortamlarında her türlü mesaj veya bilgiyi aktarmak için çok etkin olabilen ve özellikle uzay, yıldızlar gibi ulaşılması zor olan kavramların eğitiminde rahatlıkla kullanılabilen araçlar haline geldiğini bildirmektedirler (Gülen ve Demirkuş, 2018; Demirkuş ve Gülen, 2019).

Film, video ve fotoğrafların olumlu yanının, yüz ifadesi, mimik ve vücut hareketi gibi sözel olmayan davranışları, olduğu haliyle ve süreklilik içinde sunması olduğu ve bu durumun araştırmacılara, aynı davranışı farklı şekilde ve değişik aralıklarla izleme imkânı verdiği bildirilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Ayrıca bazı araştırmacılar, film sahneleri aracılığıyla, güçlü duyguların daha kolay aktarılabilceğini, empati yapmanın güçlenebileceğini (Birkök, 2008) ve diğer insanların dünyayı nasıl gördüklerinin daha kolay anlaşılmasına yardımcı olabileceğini (Giroux, 2001; Akt: Russell et al., 2013) bildirmektedirler.

Uygun içerikli film ve belgesellerin eğitsel rolleri, öğretim yöntemleriyle birlikte kullanılmalrı, dijital öğretim materyali olmalarının yanı sıra okul dışı öğrenme ortamı olmaları; tutum, güdülenme ve akademik başarıya etkileri, informal eğitim ve okul dışı öğrenme açılarından etkililikleri bilimsel olarak ortaya konması önem taşımaktadır. Bununla beraber, farklı alan ve konularda çekilebilen filmlerin eğitimle ilgili kullanımında, derinliğine yapılmış film incelemeleri, ayırım ve değerlendirmelerin olmadığı, oysa buna yönelik araştırmaların sayısının hızla artırılması gerektiği de belirtilmektedir (Birkök, 2008). Buna göre okul dışı öğrenme ortamlarını zenginleştiren öğretim materyalleri olarak filmler üzerinde çalışmalar yapılması ve çevre/doğa koruma bilinci oluşturmak, sürdürülebilir doğa anlayışını yaygınlaştırmak için çevre/doğa içerikli sinema filmlerinin kullanılması ele alınabilir.

Arkadaşım Tilki Filmi Hakkında Bilgiler ve Filmin Öyküsü

Arkadaşım Tilki filmi, orijinal adı *Le Renard et l'Enfant (The Fox and the Child)* olan, 2007 yılı Fransız yapımı bir doğa filmidir (Url-1, 2020). Filmin senaryosu, Eric Rognard ve aynı zamanda filmin yönetmeni olan Luc Jacquet tarafından yazılmıştır (Url-2, 2020). Dünyayı sevme ve anlama ihtiyacının karşılanması önemine inanan filmleriyle bir filmin yönetmeni Jaquet, penguenlerin zorlu iklimlerde hayatta kalma mücadelesini anlatan "*İmparatorun Yürüyüşü*" filminden sonra (Url-2, 2020), insanın doğadaki diğer canlılarla doğru iletişim kurması gerektiğine dikkat çeken *Arkadaşım Tilki* filmi yönetmiştir (Url-3, 2020).

Arkadaşım Tilki filmi, orijinal adı *Le Renard et l'Enfant (The Fox and the Child)* ' olan, 2007 yılı Fransız yapımı bir doğa filmidir (Url-1, 2020). Filmin senaryosu, Eric Rognard ve aynı zamanda filmin yönetmeni olan Luc Jacquet tarafından yazılmıştır (Url-2, 2020). Dünyayı sevmeye ve anlama ihtiyacının karşılanmasıyla önemine inanan filmleriyle bir filmin yönetmeni Jaquet, penguenlerin zorlu iklimlerde hayatta kalma mücadelesini anlatan “*İmparatorun Yürüyüşü*” filminden sonra (Url-2, 2020), insanın doğadaki diğer canlılarla doğru iletişim kurması gerektiğine dikkat çeken *Arkadaşım Tilki* filmi yönetmiştir (Url-3, 2020).

Dünya ne kadar anlaşılırsa, iklim değişikliği ve doğal kaynakların abartılı kullanımı gibi konulara ilginin o kadar artacağını düşünen Jacquet ve ekibi, evrensel imgeler kullanıldığı ve duygu diliyle üretilen geniş izleyici kitlesine ulaşan filmlerle, çevre sorunları hakkında bilgi edinirken harekete geçmemizi ve davranışlarımızı değiştirmemizi sağlayabileceklerine inanmaktadırlar (Url-1, 2020; Url-4, 2020). Ayrıca, *Arkadaşım Tilki* filmi gibi eserlere fazlaca ihtiyacımız olduğunu belirten yönetmen, bir çok ödül alan filmleriyle felsefesini geniş insan kitlelerine ulaştırmaya çalışmaktadır (Url-1, 2020; Url-4, 2020). İnsanın doğadaki canlılarla doğru iletişim kurmasına dikkat çeken *Arkadaşım Tilki* filminin öyküsü şu şekilde özetlenebilir: “Lila, bir köyde yaşayan on yaşında bir kızdır. Ormanın içinden uzaktaki okuluna gider. Bir gün yaşlı bir ağacın altında bir tilki yavrusu görür ve çok etkilenir. Lila kış boyunca tilkilerle ilgili kitaplar okur. Çiftçilerin mahsullere zarar verdikleri için tilkileri sevmediklerini öğrenince endişelenir. Nihayet tilkisini tekrar bulduğunda, gitmesinin yasak olduğu tehlikeli yerlere gitmeyi göze alarak ona yaklaşmaya çalışır. Lila, tilkiye "TİTU" adını verir. Titu, Lila'nın kendisini ve yavrularını kurt, şahin gibi doğal düşmanlardan koruyan cesareti karşılığında ona dokunmasına izin verir. Lila, birlikte geçirdikleri uzun vakitler ve oynadıkları oyunlarla artık tilki ailesinin bir üyesi gibidir. Ancak herkesin kendine ait bir evi vardır ve sonunda eve giderler. Lila “keşke tilki hep yanımda olsaydı da birlikte daha çok vakit geçirebilseydik” diye düşünür. Çünkü ona tasma takabilir, gezdirebilir ve onu tehlikelerden korurken oyunlar oynayabilir. Bir gün Lila onu evine davet eder. Ancak tilki eve girdiğinde huzursuzlanır ve koşmaya başlar. Lila, Titu'nun aslında korku ve panik içinde oradan oraya koşup bir çıkış yolu aradığını fark eder ama artık çok geçtir. Çünkü Titu hızla pencereye doğru koşar, camı kırarak, kendini dışarı atar. Titu'yu kucağına alıp bebeklerinin yanına götüren Lila çok üzülür. Lila ile Titu arasındaki dostluk bitmiş midir?”

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, *Arkadaşım Tilki* filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesidir.

Araştırmanın Ana Problemi

Arkadaşım Tilki filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

Alt problemler

1. *Arkadaşım Tilki* filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılmasının çevre eğitiminde sağlayacağı faydalara ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

2. *Arkadaşım Tilki* filmi okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde nasıl kullanılabileceğine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma nitel türde olup, temel nitel araştırma desenindedir. Özdemir ve Tuti'nin (2023) ifade ettiği nitel yöntem geleneğinde temel nitel araştırmalarla, insan yaşantılarının tasviriyle nitel veriler incelenir. Nitel araştırmalarla tecrübe ve gerçek durumlar, ayrıntılı sorular ile incelenerek, kişilerin hayatlarını anlamak amacıyla kapsamlı ve tanımlayıcı verilerin oluşturulması sağlanır (Arastaman, Fidan & Fidan, 2018). Nitel araştırma, algı ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak da ifade edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada *Arkadaşım Tilki* filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin çeşitli açılardan derinleştirilmesi ve açığa çıkarılması amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmada, çalışma grubu, Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik-Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü ve Avrupa Okul Eğitimi Programı (ESEP) tarafından yürütülen “Tilki ve Çocuk E-Twinning Projesi”ne (2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirildi) katılan öğretmenler arasından amaçlı örnekleme yoluyla seçilen 32 öğretmenden oluşmaktadır (ESEP Projesi, 2022; Karakaşlar-Gezgin ve Gökbaş-Çabuk, 2021). Buna göre katılımcı öğretmenler, filmi izleyen, kolay ulaşabilen, Türkiye’de farklı kademelerdeki okullarda çalışan ve istekli olan öğretmenlerdir. Teddlie ve Tashakkori (2009), araştırmada nitel boyut için örneklem seçiminin bilginin doygunluğu ile ilgili olduğunu bildirmektedir. Dolayısıyla çalışmanın amacı, incelenen olay veya olguya ilişkin birçok farklılığı içeren ana temaları keşfetmek ve tanımlamaktır (Neuman, 2014). Öğretmenlerin Demografik Özelliklerinin Dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Demografik Özellikler	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Cinsiyet	Kadın	28	87.5
	Erkek	4	12.5
Yaş	21-30 yaş	1	3.1
	31-40 yaş	4	12.5
	41-50 yaş	17	53.1
	51 yaş ve üstü	10	31.3
Mesleki Kıdem	1-10 yıl	2	6.3
	11-20 yıl	4	12.5
	21-30 yıl	21	65.6
	31 yıl ve üstü	5	15.6
Çalışılan Okul Seviyesi	İlköğretim	27	84.4
	Ortaöğretim	5	15.6
Branş	Sınıf Öğretmenliği	27	84.3
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	3	9.4
	Özel Eğitim Öğretmenliği	2	6.3
	Sınıf Öğretmenliği Bölümü	10	31.3
	Ziraat Mühendisliği Bölümü	4	12.5
	Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	3	9.3
	Kimya Bölümü	3	9.3
	Biyoloji Öğretmenliği Bölümü	2	6.3
	Yabancı Dil Bölümü	2	6.3
	İşletme Bölümü	2	6.3
Mezun Olunan Lisans Bölümü	Özel Eğitim Bölümü	2	6.3
	Fizik Öğretmenliği Bölümü	1	3.1
	Tarih Bölümü	1	3.1
	Felsefe Bölümü	1	3.1

Matematik Bölümü	1	3.1
Toplam	32	%100

Tablo 1'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %87.5'i kadın, %12.5'i erkek olup; yoğunlukla 41-50 yaş arasında (%53) bulunmaktadır. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri yoğunlukla 21-30 yıl (%65.6) olup, çalıştıkları okul seviyesi genellikle ilköğretim seviyesidir (%84.4). %6.3'ü özel eğitim öğretmeliği, %9.4'ü Türk dili ve edebiyatı branşında olan öğretmenlerin, %84.3 gibi yüksek bir oranı sınıf öğretmenliği branşında bulunmaktadır. Bununla birlikte öğretmenlerin mezun oldukları lisans bölümlerinin sınıf öğretmenliği, ziraat mühendisliği, türk dili ve edebiyatı, kimya, biyoloji öğretmenliği, yabancı dil, işletme, özel eğitim, fizik öğretmenliği, tarih, felsefe, matematik (sırasıyla oranlar %31.3, %12.5, %9.3, %9.3, %6.3, %6.3, %6.3, %6.3, %3.1, %3.1, %3.1, %3.1) gibi çeşitli olması önemli bir zenginlik olarak kabul edilebilir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada ulaşılmak istenen nitel verilerin toplanması için anket ile veri toplama yöntemi kullanılmıştır (Marshall ve Rossman, 1995; Akt: Özdemir, 2010). “*Arkadaşım Tilki* Filmine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Dair Anket” formu araştırmacı tarafından alan yazın incelemesi yapılarak geliştirilmiştir. Anketin ilk kısmındaki kişisel bilgiler bölümünde “cinsiyet”, “yaş”, “mesleki kıdem”, “çalışılan okul seviyesi”, “branş” ve “mezun olunan lisans bölümü” değişkenleri bulunmaktadır (Tablo 1). İkinci kısmında ise *Arkadaşım Tilki* filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde kullanılmasına dair görüşleri ortaya çıkarmaya yönelik sorular bulunmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmaya katılan öğretmenler, ulaşım kolaylıkları dikkate alınarak Türkiye’de farklı seviyelerdeki okullarda görev yapan ve istekli olanlar arasından seçilmiştir. Öğretmenlere, uygulama öncesinde “Gönüllü Katılım Formu” sunulmuş ve onaylatılmıştır. Yaklaşık 10-15 dakika süren ankette katılımcılara, gizlilikle ilgili bilgiler verilmiş, bilgilerinin araştırma dışında hiçbir yerde paylaşılmayacağı belirtilmiştir. Veri toplama sürecinde pandemi dönemi sonrası olması ve zamandan, kaynaktan tasarruf etmek amacıyla uzaktan, web destekli olarak (Google Formlar internet arayüzü aracılığıyla) hazırlanan anket, akıllı cep telefonu uygulaması (Whatsapp) aracılığıyla öğretmenlere ulaştırılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada 32 öğretmenden toplanan nitel verilerin incelenmesinde, kavrama ilişkin kişilerde saklı olan bilgi ortaya çıkarılmaya (Miles ve Huberman, 1984; Akt: Özdemir, 2010) ve konu hakkında tanımlayıcı-gerçekçi bir değerlendirme yapma amaçlandığından, verinin derinlikli olmasında (Yıldırım & Şimşek, 2016) betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Silverman'a (2001) göre içerik analizinde, tema veya kategoriler içerisine giren ifadeler sayılır ve incelenerek, yorumlanır. Böylelikle yorumlamalar sonunda konunun kavramsallaştırılmasına ilişkin gerçek/denenceler ortaya çıkarılması sağlanır (Akt: Özdemir, 2010). Nitekim, bu araştırmada veri toplama aracıyla öğretmenlerden elde edilen görüşler birkaç kez okunmuş; birbirine benzeyen anlamlı ifadeler analiz birimleri haline getirilerek kodlar oluşturulmuş ve düzenlenen veriler tanımlanarak temalar altında toplanmıştır. Süreç sonunda, oluşturulan kodlar sayılmış, benzer olan ifadeler ortak temalar altında toplanmış ve yapılar arasındaki ilişkiler anlaşılmaya çalışılmıştır.

Elektronik ortamda doldurulan anketlerden elde edilen veriler, dijital ortamdan Excel dosyasına, sonra Windows Word programına analiz için aktarılmış, IBM SPSS 20.0 istatistik paket programı kullanılarak frekans ve yüzde dağılımları tanımlayıcı istatistikler aracılığıyla hesaplanmıştır. Güvenirlik analizi için Miles-Huberman eşitliği kullanılmıştır (Miles & Huberman, 1994).

Güvenduyulabilirlik

Nitel bir araştırmada öznellik yüksek olduğundan, geçerlik-güvenirliği sağlamada önerilen güvenduyulabilirliğin inandırıcılık ölçütü olarak ele alınması ve böylelikle elde edilen sonuçların gerçeklikle hangi düzeyde uyumlu olduğunun ortaya konması gerekmektedir (Arastaman vd., 2018). Bu çalışmada güvenduyulabilirlik için kodlayıcılar arası güvenirlik hesaplanmıştır. Çalışmada kodlayıcılar arası güvenirliğin hesaplanmasında araştırmacı ve bir alan uzmanının aynı veri setinden yaptığı kodlamalar sonucunda; güvenirlik " $\frac{\text{uzlaş}}{\text{uzlaş} + \text{uyuşmazlık}} \times 100$ " formülü kullanılmış ve kodlayıcılar arası tutarlılığın % 88 olduğu hesaplanmıştır. Miles ve Huberman (1994), bu oranın en az %80 olması gerektiğini bildirmektedir. Ayrıca araştırmanın güvenilirliği açısından araştırma yöntemi, aşamaları, süreci açık bir şekilde ifade edilmiş ve temaları betimlemek için öğretmenlerin kullandığı cümleler örneklendirilmiştir (öğretmenlere Ö2, Ö3 gibi numara verilerek).

BULGULAR

***Arkadaşım Tilki* Filminin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olarak Çevre Eğitiminde Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi**

Bu araştırmada *Arkadaşım Tilki* filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi ele alınmış olup, elde edilen veriler Tablo 2 ve Tablo 3’de sunulmuştur.

***Arkadaşım Tilki* Filminin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olarak Kullanılmasının Çevre Eğitiminde Sağlayacağı Faydalara İlişkin Öğretmen Görüşleri**

Arkadaşım Tilki filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılmasının çevre eğitiminde sağlayacağı faydalara ilişkin öğretmen görüşlerinin içerik analizi, Tablo 2’de gösterilmektedir.

<i>Tablo 2</i>			
<i>Arkadaşım Tilki</i> filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılmasının çevre eğitiminde sağlayacağı faydalara ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı			
<i>Temalar</i>	<i>Kodlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Çevre Eğitiminde Öğrenmeyi Geliştirme	Çevreyi İnceleme Bilimsel Süreç Becerilerini Geliştirme	9	
	Çevre-Doğayla İlgili Duyuşsal Gelişimi Sağlama	8	
	Doğal Hayatı/Hayvanları Koruma Bilinci Kazandırma	7	
	Doğayla İlgili İletişim Becerisi Sağlama	4	
	Çevre Koruma Davranışları Gelişimini Sağlama	3	
	Doğaya Merhamet-Sevgi Değerlerinin Gelişimini Sağlama	2	
	Hayvan Türleri Bilgisi Kazandırma	1	
	Görsel-Uzamsal Çoklu Zeka Gelişimini Sağlama	1	
	Toplam	35	%35,4
Çevre Eğitiminde Öğrenme Ortamı Olma	Çevre Eğitimi İçin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olma	30	
	Çevre Eğitimi İçin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olmada Kararsızlık	1	
	Çevre Eğitimi İçin Okul Dışı Öğrenme Ortama Olamama	1	
	Toplam	32	%32,3
Çevre Eğitiminde Öğrenme Ortamını Geliştirme	Zengin/Çeşitlenmiş Etkinliklerle Öğretim Ortamına Katkı	8	
	Yaşam Temelli Öğretim Ortamına Katkı	8	
	Gezi İle Öğretime Katkı	7	
	Görselleştirmeye Katkı	5	
	Anlamlı Öğrenme Ortamına Katkı	3	
	Teknolojik Öğrenme Ortamına Katkı	1	
	Toplam	32	%32,3
	Genel Toplam	99	%100

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin *Arkadaşım Tilki* filminin “Çevre Eğitiminde Öğrenmeyi Geliştirme” (%35,4), “Çevre Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamını Geliştirme” (%32.3); ve “Çevre Eğitiminde Öğrenme Ortamını Geliştirme” (%32.3) şeklinde üç ana tema altında toplandığı görülmüştür. Buna göre, “Çevre Eğitiminde Öğrenmeyi Geliştirme” teması altında “Çevreyi İnceleme Bilimsel Süreç Becerilerini Geliştirme, Çevre-Doğayla İlgili Duyuşsal Gelişimi Sağlama, Doğal Hayatı/Hayvanları Koruma Bilinci Kazandırma, Doğayla İlgili

İletişim Becerisi Sağlama, Çevre Koruma Davranışları Gelişimini Sağlama, Doğaya Merhamet-Sevgi Değerlerinin Gelişimini Sağlama, Hayvan Türleri Bilgisi Kazandırma” şeklinde tespit edilen 7 kod bulunmaktadır. Bu temaya ilişkin öğretmen görüşlerine ait örnek cümleler aşağıda yer almaktadır:

Ö1: “Öğrencileri hayvanlara dair insan davranışlarını gözleme çalışmalarına yönlendirmek mümkün.”

Ö16: “Doğaya olan ilgi ve sevgi, doğal çevreyi koruma bilinci artar.”

Ö25: “Arkadaşım tilki filminin izletilmesi, öğrencilere doğayı tanıma ve koruma becerisinin geliştirilmesi için faydalı olacaktır.”

Ö28: “Günlük hayatta diğer canlılarla kuramadıkları ama kurmak istedikleri iletişimi izlemek, onların duyarlı ve olumlu tepkiler vermesini sağlayacaktır.”

Ö17: “Çünkü belgesel niteliğinde bir film olmasının yanında ilgi çekici bir doğayla karşılaşılır ve doğal çevremiz için neler yapılması gerektiği ile ilgili bilgi sahibi olurlar.”

Ö26: “Doğayı ve hayvanları daha çok severler.”

Ö19: “Birçok hayvan türünün öğretilmesinde ve doğa bilincinin kazandırılmasında, doğadaki dengenin kavratılmasında etkili bir araç, okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılabilir.”

“Çevre Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamını Geliştirme” temasında “Çevre Eğitimi İçin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olma, Çevre Eğitimi İçin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olmada Kararsızlık, Çevre Eğitimi İçin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olamama” şeklinde tespit edilen 3 kod bulunmaktadır. Bu temaya ilişkin öğretmen görüşlerine ait örnek cümleler aşağıda yer almaktadır:

Ö29: “Benim dersim için okul dışı öğrenme ortamı olarak şöyle kullanılabilir: Öğrenciye film seyrettirilip konuyla ilgili bir araştırma konusu (Araştırma sorusu) verilip konuyla ilgili sunum yapması sağlanabilir (Hazırlıklı konuşma). Grup çalışması verilip filmdeki değerlerle ilgili drama-kısa film yapma (Teknoloji kullanılarak) çalışması yaptırılabilir.”

Ö6: “Kararsızım.”

Ö25: “Kesinlikle kullanılmamalıdır. Öğrencilerin doğal yaşam alanlarına gezilere götürülüp, doğal gözlem yaparak öğrenmesi sağlanabilir.”

“Çevre Eğitiminde Öğrenme Ortamını Geliştirme” teması altında “Zengin/Çeşitlenmiş Etkinliklerle Öğretim Ortamına Katkı, Gezi İle Öğretime Katkı, Görselleştirmeye Katkı, Yaşam Temelli Öğretim Ortamına Katkı, Anlamlı Öğrenme Ortamına Katkı, Teknolojik Öğrenme Ortamına Katkı” şeklinde tespit edilen 4 kod bulunmaktadır. Bu temaya ilişkin öğretmen görüşlerine ait örnek cümleler aşağıda yer almaktadır:

Ö2: “Arkadaşım Tilki Filminin özellikle Fen Bilimleri Derslerinde öğretim materyali olarak kullanılmasının bu dersin işlenişine zenginlik katacağını düşünüyorum.”

Ö9: “Doğal yaşam alanlarına gezi yapılabilir.”

Ö1: “Görsel eğitim çok etkili bir araç. Sinema filmleri bunu çok yönlü olarak sağlar.”

Ö29: “Hayata dokunmak, hayatı görmek işitmek, anlamak ve anlamlandırmak; bilgiye klasik yöntemlerle değil teknolojinin imkanlarıyla ulaşmak gibi renkli öğrenme imkanı sağlamak gibi katkıları olur.”

Ö20: “Özellikle şehir hayatı yaşayan çocukların doğayı anlamasına katkıda bulunur.”

Ö17: “Teknoloji kullanılarak doğa bilinci kazandırılır.”

Arkadaşım Tilki Filminin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olarak Çevre Eğitiminde Nasıl Kullanılabileceğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Arkadaşım Tilki filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde nasıl

kullanılabileceğine ilişkin öğretmen görüşlerinin içerik analizi, Tablo 3’de gösterilmektedir.

Tablo 3

Arkadaşım Tilki filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde nasıl kullanılabileceğine ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı

Temalar	Kodlar	f	%
Çevre Eğitiminde Öğretim Yöntem- Teknikleriyle Birlikte Kullanma	Soru-Cevap Tekniğiyle Birlikte Kullanma	20	
	Bilimsel Süreç Becerileri İçin Kullanma	12	
	Tartışma Yöntemiyle Birlikte Kullanma	10	
	Yazılı-Sözlü Anlatım Yöntemleriyle Kullanma	8	
	Drama Tekniğiyle Birlikte Kullanma	8	
	Problem Çözme Yaklaşımıyla Birlikte Kullanma	7	
	Gezi Yöntemiyle Birlikte Kullanma	4	
	Gösterip-Yaptırma Deneyi İle Kullanma	4	
	Beyin Fırtınası Tekniğiyle Birlikte Kullanma	4	
	Örnek Olay Yöntemiyle Birlikte Kullanma	3	
	Grup Çalışması Yöntemiyle Birlikte Kullanma	2	
	Oyunlaştırma Yöntemiyle Birlikte Kullanma	1	
	Benzetim Yöntemiyle Birlikte Kullanma	1	
	Toplam	84	%58
Çevre Eğitiminde Dijital Teknolojilerle Birlikte Kullanma	Video, Animasyon, Web 2.0 Araçları ile Dijital Öğrenme Tasarımıyla Hazırlanması	13	
	Akıllı Tahta, Projeksiyon, E-twinning, Web 2.0 Araçları gibi Bilgi-İletişim Teknolojileriyle Sunulması	35	
	Uzaktan Eğitimle Sunulması	3	
Toplam	51	%35.5	
Çevre Eğitiminde Öğretim Materyali Olarak Kullanma	Görsel Materyal Olarak Sunulması	3	
	Buluş Yoluyla Öğrenme Materyali Olarak Sunulması	2	
	Bilişsel Değerlendirme Materyali Olarak Sunulması	2	
	Duyuşsal Öğrenme Materyali Olarak Sunulması	2	
Toplam	9	%6.5	
Genel Toplam	144	%100	

Tablo 3 incelendiğinde, *Arkadaşım Tilki* filminin “Çevre Eğitiminde Öğretim Yöntem Teknikleriyle Birlikte Kullanma” (%58), “Çevre Eğitiminde Dijital Teknolojilerle Birlikte Kullanma” (%35.5), “Çevre Eğitiminde Öğretim Materyali Olarak Kullanma” (%6.5) şeklinde üç ana tema altında toplandığı görülmüştür. Buna göre, “Çevre Eğitiminde Öğretim Yöntem Teknikleriyle Birlikte Kullanma” teması altında “Soru-Cevap Tekniğiyle Birlikte Kullanma,

Bilimsel Süreç Becerileri İçin Kullanma, Tartışma Yöntemiyle Birlikte Kullanma, Yazılı-Sözlü Anlatım Yöntemleriyle Kullanma, Drama Tekniğiyle Birlikte Kullanma, Problem Çözme Yaklaşımıyla Birlikte Kullanma, Gezi Yöntemiyle Birlikte Kullanma, Gösterip-Yaptırma Deneyi İle Kullanma, Beyin Fırtınası Tekniğiyle Birlikte Kullanma, Örnek Olay Yöntemiyle Birlikte Kullanma, Grup Çalışması Yöntemiyle Birlikte Kullanma, Oyunlaştırma Yöntemiyle Birlikte Kullanma, Benzetim Yöntemiyle Birlikte Kullanma” hakkında tespit edilen 13 kod bulunmaktadır. Bu temaya ilişkin öğretmen görüşlerine ait örnek cümleler aşağıda yer almaktadır:

Ö1: “Problem çözme yöntemi, soru-cevap yöntemi, tartışma teknikleri, gösterip yaptırma, gezi tekniği, gözlem tekniği, drama vb. “

Ö4: “Sunum anlatım tartışma beyin fırtınası.”

Ö20: “Gezi gözlem tekniği, drama, gösterip yaptırma.”

Ö2: “Filmden hareketle çevrelerindeki doğal yaşam alanlarına, botanik bahçelerine, doğa tarihi müzelerine geziler düzenlenerek okul dışında öğrenme ortamları sağlanabilir.”

Ö7: “İzleme ve üzerinde tartışma soru-cevap, tartışma, örnek olay, problem çözme vb.”

Ö29: “Girdiğim tüm sınıfların olay çevresinde gelişen metinler ünitelerine (fabl, masal, hikaye, roman vb.) güzel bir örnektir. Metin inceleme kazanımlarını bu materyalle uygulayabileceğim gibi bu ünitelerin dinleme, izleme, yazılı ve sözlü anlatma kazanımlarına da uyarlanabilir.”

“Çevre Eğitiminde Dijital Teknolojilerle Birlikte Kullanma” teması altında “Akıllı Tahta, Projeksiyon, E-Twinning, Web 2.0 Araçları Gibi Bilgi-İletişim Teknolojileriyle Sunulması, Çevre Eğitiminde Video, Animasyon, Web 2.0 Araçları İle Dijital Öğrenme Tasarımıyla Hazırlanması, Uzaktan Eğitimle Sunulması” hakkında tespit edilen 3 kod bulunmaktadır. Bu temaya ilişkin öğretmen görüşlerine ait örnek cümleler aşağıda yer almaktadır:

Ö13: “Akıllı tahtalarla birlikte kullanılır.”

Ö25: “Akıllı tahta veya projeksiyon cihazları ile. Dijital platformlarda çeşitli video ve animasyonlar hazırlayabilirler.”

Ö3: “eTwinning de gruo korucularımızın yönlendirmeleriyle ve takım arkadaşlarımızla iş birliği ile yürütülmesinde oldukça etkili çalışmalar ortaya koyuldu.”

Ö5: “Uzaktan eğitimde kullanılabilir.”

“Çevre Eğitiminde Öğretim Materyali Olarak Kullanma” teması altında “Görsel Materyal Olarak Sunulması, Buluş Yoluyla Öğrenme Materyali Olarak Sunulması, Bilişsel Değerlendirme Materyali Olarak Sunulması, Duyuşsal Öğrenme Materyali Olarak Sunulması” hakkında tespit edilen 4 kod bulunmaktadır. Bu temaya ilişkin öğretmen görüşlerine ait örnek cümleler aşağıda yer almaktadır:

Ö1: "Görsel eğitim çok etikili bir araç. Sinema filmleri bunu çokyönlü olarak sağlar."

Ö3 "Buluş yolu ile öğrenme, beyin fırtınası, grup çalışması, tümevarım."

Ö26: "Öğrencilerin bilinçlenmesi katkı sağlar."

Ö19: "Doğadaki dengenin kavratılmasında, hayvan türlerini öğretmede, hayvanların yaşamını kavratmada, doğaya karşı uygun tutum geliştirilmesinde, ihtiyaçların farklılığını kavratmada, sevgi kavramının tartışılmasında, doğal unsur- beşeri unsur kavratılmasında."

TARTIŞMA

Araştırmada *Arkadaşım Tilki* filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinde filmin okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılmasının çevre eğitiminde sağlayacağı faydalara ve nasıl kullanılabileceğine ilişkin öğretmen görüşlerinin içerik analizi sonuçları (Tablo 1 ve Tablo 2) aşağıdaki gibi değerlendirilebilir. Elde edilen verilere göre öğretmenler, *Arkadaşım Tilki* filminin çevre eğitiminde okul dışı öğrenme ortamı olarak çok yoğun olarak (%37) katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir. Gerçekten de filmin öğrencileri koruma bilinci gibi bilişsel, duyarlılık gibi duyuşsal, koruma/iletişim davranışları gibi davranışsal alanlarda etkileyerek öğrenmeyi geliştirebileceği (%28) şeklindeki öğretmen görüşleri, yönetmen Jacquet ve ekibinin filmlerinin, çevre sorunları hakkında bilgi edinirken çevre ve doğayla ilgili davranış kalıplarımızı değiştirecek öğrenmelere yol açabilmesiyle ilgili amaçlarıyla örtüşmektedir (Url-1, 2020; Url-4, 2020). Ayrıca Giroux (2001) da filmlerin öğrencilerin çeşitli insanların dünyayı nasıl gördüklerini anlamalarına yardımcı olmak için kullanılabileceğini bildirmektedir (Akt: Russell et al., 2013). Öğretmenlerin filmin "Çevre Eğitiminde Öğrenme Ortamı Olma" şeklindeki görüşleri, Yılmaz'ın (2023), *Arkadaşım Tilki* filminin eğitim-öğretimde okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılabilir özellikler taşıdığı ile ilgili görüşleriyle uyumludur. Mazman (2009) da, okul dışı öğrenme ortamlarının yeni teknolojiler ve medya araçlarıyla ilgili ortamları da içermesi gerektiğini bildirmektedir. Ayrıca öğretmenlerin *Arkadaşım Tilki* filminin, dijital yapısıyla ortamı zenginleştirme, gezi-gözlem yerine geçebilme, konuyu görselleştirme ve günlük yaşam deneyimi sunma şeklinde öğrenme ortamını (%27) geliştirebileceğine yönelik ifadeleri birçok araştırmacının filmlerin çevre ve doğaya katkılarına ilişkin görüşleriyle desteklenebilir. Nitekim araştırmacılar, uygun içerikli filmlerin insanla doğa ilişkisini onarmak, ekosisteme ilişkin duyarlılığı arttırmak ve varlıkların hakkının korunduğu etik bakış açısı oluşturmak için kullanılabilirliğine dikkat çekmekte ve daha detaylı çalışmalarla eğitim-öğretime etkilerinin incelenmesi gerektiğini ifade etmektedirler (Birkök, 3008; Roberts et al., 2003; Akt. Güven-Yıldırım vd., 2015; Takmaz vd., 2018). Şen, (2018), Takmaz ve arkadaşları

(2018) da, filmlerin psikoloji, iletişim, sosyoloji, rehberlik gibi birçok alanda kullanıldığını belirtmektedirler.

Çalışmada, *Arkadaşım Tilki* filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak çevre eğitiminde nasıl kullanılabileceğine ilişkin olarak öğretmenler, yoğun olarak filmi “Çevre Eğitiminde Öğretim Yöntem Teknikleriyle Birlikte Kullanma” (özellikle soru-cevap bilimsel süreç becerleriyle birlikte) görüşündedirler (%58). Küçükali (2023), görsel iletişim araçlarından olan ve çocukların gelişim dönemlerine uygun olarak hazırlanan çizgi filmlerle animasyonların, eğlencenin yanında görsel–işitsel eğitim aracı olarak kullanılabileceğini ve öğrenme sürecine katkıda bulunabileceğini belirtmektedir. Bazı araştırmacılar da, etkili film kullanımının birçok eğitimsel değer taşıdığını ve eğitime fayda sağlayabileceğini bildirmektedirler (Russell et al., 2013, Gülen ve Demirkuş, 2018). Gülen ve Demirkuş (2018) ise günümüzde görsel ve işitsel öğrenmeler için filmle öğrenme ve öğretmen yöntemi gibi çeşitli sanal yöntemler geliştiğini belirtmektedirler.

Elde edilen verilere göre öğretmenler, kendi de dijital bir ürün olan *Arkadaşım Tilki* filmini diğer “Dijital Teknolojilerle Birlikte Kullanma”ya dair yine yüksek oranda görüş bildirmişlerdir (%35.5). Mazman (2009) da, internet üzerinden ulaşılan dijital medyanın sağlık, canlılar, doğa, çevre, iklim ve sürdürülebilir kalkınmayla ilgili güncel olay ve olguları öğrenme konusundaki aracılık için kullanılabileceğini bildirmektedir. Ancak çalışmada elde edilen sonuçlara göre öğretmenler, filmin yeni dijital teknolojilerle birlikte kullanılabileceğinin altını çizmelerine rağmen (toplam 51 görüş), dijital araç ve tasarımların uzaktan eğitimle çevrimiçi olarak kullanılabileceğiyle ilişki kurmakta (51 görüş içinde sadece 3 görüş) zorlanmaktadır (Tablo 3). Buna göre, bu sonuçlar öğretmenlerin dijital yeterlik ve farkındalık düzeyleriyle ilgili olabilir ve konunun her iki yönü de ele alan yeni çalışmalarla incelenmesi gerektiğini düşündürmektedir. Gerçekten de birçok araştırmacı, dijitalleşmenin, teknik yatırımların yanı sıra, öğretmenlerin dijital farkındalık ve yeteneklerle donatılmasıyla ilgili olarak ele alınması gerekliliğine dikkat çekmektedirler (Agélii-Genlott vd., 2021; Ferrari, 2012; Akt: Reisoğlu & Çebi, 2020; Viberg, Grönlund & Andersson, 2020). Ayrıca çalışmada öğretmenler, oranı düşük gibi gözükse de filmin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeye aracılık eden "Öğrenme Materyali" olarak kullanılabileceğini de belirtmişlerdir (%6.5). Bu sonuçlar, Yılmaz'ın (2018) filmlerin öğrenme materyali olarak kullanılabileceğine dair araştırması ve Yılmaz'ın (2024) *Arkadaşım Tilki* filminin, bilişsel ve duyuşsal öğrenme aracı/materyali olarak gösterilebileceğine dair sonuçlarıyla da uyumludur. Bazı araştırmacılar da, eğitimsel değer taşıyan filmlerin öğrenme ortamlarında özellikle uzay, yıldızlar, vahşi yaşam ve doğa gibi ulaşılması

zor olan kavramlarla ilgili her türlü mesaj veya bilgiyi aktarmak için çok etkin olabilen araçlar haline geldiğini bildirmektedirler (Gülen ve Demirkuş, 2018; Demirkuş ve Gülen, 2019).

SONUÇ

Çalışmanın sonuçları, *Arkadaşım Tilki* filminin çocuk/gençlerin çevre ve doğa ile ilgili öğrenmelerini geliştirmek için, okul dışı öğrenme ortamı olarak çeşitli öğretim yöntem-teknikleri ve dijital teknolojilerle birlikte çevre eğitiminde kullanılabileceğine işaret etmektedir. Buna göre, öğretmenlerin *Arkadaşım Tilki* filmini hem dijital bir materyal, hem de bir okul dışı öğrenme aracı olarak değerlendirmeleri ve öğrenmeye katkısını ifade etmeleri her ikisini de kapsayan öğrenme-öğretme uygulamaları açısından oldukça önemli açılımlardır. Öte yandan çalışmanın sonuçları, çağımız gençlerinin eğitiminde etkin bir dijital öğrenme-öğretme materyali olarak kullanılabilecek filmlerden çevre eğitiminde hızlı şekilde faydalanılması gerektiğini de vurgulamakta olduğundan değerlidir. Böylelikle filmin öğrencilere çevre eğitimi için okul dışı öğrenme ortamı olarak sunulması ve derslerdeki çevre konularında etkin olarak kullanımı sağlanabilir. Bu bağlamda filmlerin derslerde kullanımıyla, gençlere dijital tüketici olmak yerine dijital üretici olmanın yolu da açılabilir ve öğrenme-öğretme teknolojilerine olan ilgilerinin çevre ve çevre sorunlarıyla ilgili öğrenme yaşantılarına transfer edilmesi mümkün olabilir. *Arkadaşım Tilki* filminin çevre eğitiminde okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılabilmesinden hareketle, içeriği bilimsel şekilde analiz edilerek eğitim-öğretim için uygun bulunan filmlerin, sayısının artacağı ve okul dışı öğrenme ortamı olarak dijital öğrenme-öğretme tasarımlarında yer almalarıyla ilgili yeni araştırmaların yapılacağı öngörülebilir.

ÖNERİLER

Arkadaşım Tilki filminin okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılmasına dair öğretmen görüşlerinin analizleri sonucunda şunlar önerilebilir:

- *Arkadaşım Tilki* filmi çevre konularının işleniş sırasında okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılabilir.
- Film, derslerde soru-cevapla birlikte ve bilimsel süreç becerilerin kazandırmakla ilgili olarak klasik öğretim yöntemleriyle birlikte kullanılabileceği gibi, yeni dijital teknolojik öğrenme yaklaşımlarıyla birlikte kullanılabilir.
- Film, çevre ve doğayla ilgili bilişsel, duyuşsal ve davranışsal gelişim için kullanılabilir.

- *Arkadaşım Tilki* ve diğer uygun içerikli çevre filmlerinin okul dışı öğrenme ortamları ve dijital öğrenme tasarımı materyali olmalarıyla ilgili yönleri, ayrıntılı araştırmalarla bilimsel olarak ortaya konabilir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasındaki destek ve katkılarından dolayı, çok değerli

- Dr. Öğretim Üyesi Evren Alpaslan,
- Prof. Dr. Gonca Gökbalp-Alpaslan,
- Sınıf Öğretmeni Sevinç Karakaşlar-Gezgin'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKÇA

- Agélii-Genlott, A., Grönlund, A. Viberg, O. & Andersson, A. (2021). Leading dissemination of digital, science-based innovation in school – a case study. *Interactive Learning Environments*, 31(7), 4171-4181, DOI: [10.1080/10494820.2021.1955272](https://doi.org/10.1080/10494820.2021.1955272)
- Akbaş, O., Canoğlu, S. N. & Ceylan, M. (2015). Eğitsel Kısa Film Ve Videoları Yeniden Düşünmek: Eğitsel Kısa Film Ve Video Yarışmasına İlişkin Bir Değerlendirme, *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 8(2), 282-296, Doi: [Http://Dx.Doi.Org/10.5578/Keg.9160](http://dx.doi.org/10.5578/keg.9160)
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ. & Fidan, T. (2018). Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Arkadaşım Tilki (Le Renard Et L'enfant/The Fox and The Child)* Film Künyesi. (2007) (<https://www.imdb.com/title/tt0756648/>) (20 Ocak 2017 tarihinde ulaşılmıştır.)
- Birkök, M. C. (2008). Bir Toplumsallaştırma Aracı Olarak Eğitimde Alternatif Medya Kullanımı: Sinema Filmleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 5(2), 1-12.
- Bruner, J. S. (2021). *Eğitim Süreci*. (Çev. Emir Rüzgar). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirkuş, N. & Gülen, S. (2019). *Filmle Öğrenme Öğretme Yönteminin Uygulanışı ve Gerekliliği*, e-ECLSS 8th Eurasian Conference on Language and Social Sciences Bildiri Özetleri Kitabı, Antalya. ISBN 978-605-69502-2-3, DOI: 10.35578/eclss.52775
- ESEP Projesi, (2022). *Arkadaşım Tilki E-Twinning Projesi*, <https://school-education.ec.europa.eu/en/etwinning/projects/my-friend-fox-arkadasim-tilki/twinspace>, (17 Eylül 2023 tarihinde ulaşılmıştır).
- Fontaine, H. (2010). The power of film to educate and miseducate pre-service teachers: A phenomenological analysis of Hidalgo and cultural representations of Muslims post 9/11. *Multicultural Education*, 17(2), 37-43.
- Gülen, S. & Demirkuş, N. (2018, 14-16 Aralık). *Sanal ders materyali tasarımı üzerine bir çalışma*. 1th International Turkish-Russian World Academic Researches Congress, 14-16 Aralık, Ankara, Turkey.
- Güven-Yıldırım, E., Köklükaya, A. N. & Selvi, M. (2015). Öğretim materyali olarak 3-İdiot filmi ile öğretmen adaylarının günlük hayatta fenin kullanımı ve eğitimde aile rolü üzerine görüşlerinin belirlenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 94-105.
- Karakaşlar-Gezgin, S. & Gökbaş-Çabuk, M. (2021). eTwinning projelerinin uygulanması: Kurucu öğretmen perspektifleri, *Anadolu Öğretmen Dergisi*, 5(2), 380-398, DOI: 10.35346/aod.1004386
- Küçükali, T. (2023). *Görsel Öğrenme Bağlamında Çizgi Film İle Animasyon Filmlerinin Fen Eğitimi Ve Bilim Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Eğitim Bilimleri Enstitüsü Matematik Ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Fen Bilgisi Öğretmenliği Öğretim Bilim Dalı Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Mazman, S. G. (2009). *Sosyal Ağların Benimsenme Süreci ve Eğitsel Bağlamda Kullanımı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- MEB, (2018a). *Hayat Bilgisi (İlkokul 1, 2, 3. Sınıflar) Öğretim Programı*, <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=326>
- MEB, (2018b). *Fen Bilimleri (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*, file:///C:/Users/UsEr/Downloads/201812312311937FEN%20B%C4%B0L%C4%B0MLER%C4%B0%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI2018%20(1).pdf (24 Mart 2021 tarihinde ulaşılmıştır).
- MEB, (2018c). *Biyoloji (9, 10, 11, 12. Sınıflar) Öğretim Programı*, file:///C:/Users/UsEr/Downloads/20182215535566-Biyoloji%20d%C3%B6p%20(2).pdf (24 Mart 2021 tarihinde ulaşılmıştır).
- MEB, (2022). *Çevre ve İklim Değişikliği Öğretim Programı*, file:///C:/Users/UsEr/Downloads/202244102710628-2022-10-cevre-egitimi-iklim-degisikligi-ogretim-programi-web.pdf, (14 Ağustos 2023 tarihinde ulaşılmıştır).
- Miles, M. B. & Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis: A expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage.
- Moseley, C. (2000). Teaching for environmental literacy. *The Clearing House*, 74(1), 23-24. [SEP]
- Murray, C., (2008). Schools and social networking: Fear or Education?, *Synergy Perspectives: Local*, 6(1), 8-12.
- Neuman, D. (2014). Qualitative research in educational communications and technology: A brief introduction to principles and procedures. *Journal of Computing in Higher Education*, 26(1), 69- 86.
- Özdağ, U. & Gökalp-Alpaslan, G. G. (2011). *Türkiyat Araştırmalarında Yeni Bir Alan: Çevreci Eleştiri*, III. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu, 26-29 Mayıs 2010 (Ed. Ülkü Çelik Şavk), 2. Cilt, 641 - 651, Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1).
- Özdemir, M. & Tuti, G. (2023). Nitel araştırma desenleri: Metodolojik bir temellendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 217-235. <https://doi.org/10.57115/karefad.1331759>
- Reisoğlu, İ. & Çebi, A. (2020). *Dijital Yeterlik Ve Kuramsal Çerçevesi, Dijital Yeterlik: Dijital Çağda Dönüşüm Yolculuğu* (Ed. A. Çebi), Pegem Akademi Yay. Ankara.
- Russell, W. B. (2012). Teaching with film: A research study of secondary social studies teachers' use of film, *Journal of Social Studies Education Research*, 3(1), 1-14.
- Russell W. B., Kenna, J. & Poole, C. M. (2013). Social Studies Teachers' Use Of Film: A Research Study, *International Journal Of Historical Learning, Teaching And Research*, 12(1), 59-70.
- Soylu, Ü. İ. & Karamustafaoğlu, O. (2021). Okul dışı öğrenme ortamlarında materyal destekli fen öğretimi gerçekleştirilmiş ulusal akademik çalışmaların incelenmesi. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 203-226
- Stoddard, J., & Marcus, A. (2010). More than "showing what happened": Exploring the potential for teaching history with film. *The High School Journal*, 93(2), 83-90.
- Şen, A. (2018). Bilimkurgu Sinemasında Ekolojik Adalet ve Ekoeleştiri, *Ankara Üniversitesi İLEF Dergisi*, 5(1), 31-59.
- Şen, A. İ. (2023). *Okul Dışı Öğrenme Nedir?, Okul Dışı Öğrenme Ortamları* (Ed. A.İ. Şen), 3. Baskı, Pegem Yayınları, Ankara.
- Takmaz, S., Yılmaz, M. & Kalpaklı F. (2018). Doğa Ve Çevre Eğitimi İçin Öğretim Materyali Olarak Avatar Filmi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 249-263.
- Teddlie, C. & Tashakkori, A. (2009). *Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences*. Sage, London.
- Türkmen, H. (2010). İnformal (sınıf-dışı) fen bilgisi eğitimine tarihsel bakış ve eğitimimize entegrasyonu. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(39), 46-59.
- URL-1. (2020). <https://www.icebreaker-studios.com/>(6 Eylül 2020 tarihinde ulaşılmıştır.)

- URL-2. (2020). <https://www.icebreaker-studios.com/luc-jacquet-cineaste-de-la-nature/> (6 Eylül 2020 tarihinde ulaşılmıştır.)
- URL-3. (2020). https://www.imdb.com/title/tt0756648/awards?ref_=tt_awd(6 Eylül 2020 tarihinde ulaşılmıştır.)
- URL-4. (2020). <http://www.icebreaker-studios.com/e-learning/>). (6 Eylül 2020 tarihinde ulaşılmıştır.)
- Viberg, O., Grönlund, A. & Andersson, A. (2020). Integrating digital technology in mathematics education: a Swedish case study, *Interactive Learning Environments*, 31(1), 232-243, DOI: [10.1080/10494820.2020.1770801](https://doi.org/10.1080/10494820.2020.1770801)
- Weinstein, P. B. (2001). Movies as the Gateway to History: The History and Film Project, *The History Teacher*, 35(1), 27-48.
- Wortham, C.S. (2006). *Early childhood curriculum, developmental bases for learning and teaching*. (4th edition). New Jersey: Pearson/ Merrill/Prentice Hall.
- Yakar, H. G. İ. (2013). Sinema filmlerinin eğitim amaçlı kullanımı: Tarihsel bir değerlendirme. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 21-36.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, M. (2018). Filmlerin öğretim materyali olarak kullanılması ve biyoloji eğitimindeki yansımaları. *Informal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 24-37.
- Yılmaz, M. & Gökcalp Alpaslan, G. (2023, 13-14 Ekim). Çevreci Eleştiride Yenilikçi Bir Bakış Açısı: Eğitimsel Çevreci Eleştiri, Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmalarında Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu 2023: Çevre, Dil ve Edebiyat, Uzaktan Sözlü Bildiri.
- Yılmaz, M. (2024). Teacher's views on the use of “*The Fox And The Child*” film in education. *International Journal of Educational Research Review*, 9(4), 320-335.